

Драгана Новаков

Археографско одељење Народне библиотеке Србије

Календарска имена у Поменику манастира Крушедола (XVI/XVII век)

Сажетак: Аутор настоји да утврди у којој мери су присутна календарска имена у рукописној књизи *Поменик манастира Крушедола (XVI/XVII век)*.

Кључне речи: календарска имена, антропоними, Поменик, манастир Крушедол, XVI, XVII, век.

Овај рад је прилог истраживањима антропонимије на територији српских земаља у периоду турске владавине. Предмет обраде су хришћанска имена, тј. имена преузета из хришћанске традиције, која су се употребљавала у широј околини Фрушке горе.

Основни извор грађе овога рада јесте *Поменик манастира Крушедола*¹ где су уписани антропоними, топоними и понеки патроним. Ту је забележено 4085 личних имена (у овај ономастички материјал нису урачунати патроними, као ни топоними) на основу којег су донети доста поуздани закључци о структури ономастикона друге половине XVI и прве половине XVII века, не само у околини Крушедола, него и на ширем терену. По разноврсности и обиљу ономастичке грађе овај *Поменик* спада у богат словенски споменик те врсте.

У *Поменику манастира Крушедола* број несловенских имена, пре свега, хришћанских, знатно је већи у односу на словенска. То је поуздан доказ о стабилности и снази хришћанског елемента на овом терену средином XVI и почетком XVII века.

Словенских имена је 1044, али ипак су страни антропоними скоро двоструко чешћи у овој рукописној књизи. Наиме, календарских имена је укупно 2830, а остало припада категорији тзв. *осијалих*.

Имена из првога дела *Поменика* углавном су календарска, и заузимају централно место у овој књизи, а у другом махом народна. Сва категорисана имена, односно имена највишег слоја у тадашњем времену: архиепископа, митрополита, деспота, јеромонаха, игумана, јерођакона, монаха, монахиња, па и ђакона, кнежева, војвода, чак и њихових госпођа, углавном су календарскога порекла. Међутим, анализа имена презвитера је показала да су она у већини словенскога порекла, иста као имена њихових парохијана. Ако претпоставимо да је у то време још увек важило средњовековно правило да су свештеници били из свештеничких породица, онда се може закључити да свештенство није утицало да хришћанска потисну народна имена словенскога порекла.

Иако нека од ових имена имају исто порекло, јављају се у различитим варијантама. Нека су ближа оригиналу, а нека су у народном облику. Поред форме *Ијоакима* (Іѡакѣма 8) у којој је *к*, има и народни облик који изговарамо, читамо са консонантом *ћ*: *Јаћима* (Іѣкѣма 83').

¹ Ова рукописна књига налази се у Музеју Српске православне цркве у Београду под сигнатуром МСПЦ 240; в. Димитрије Богдановић, *Инвентар ћирилских рукописа у Југославији XI–XVII века*. — Београд, 1982, 82.

Наравно, не изненађује чињеница да је прва категорија² одударала од опште слике имена, што можда показује да је званична црквена власт предност давала хришћанском ономастикону. Логично је било да црква захтева да се промена личних имена спроведе у оваквим круговима, па чак и у њиховим породицама, и чињеница је да се на том пољу ауторитет цркве највише и осећао. Таква ситуација не сме се тумачити као доминација званичне цркве (што се не би могло претпоставити за турско време). И свакако да такво стање не доводи у питање аутокефалност Српске цркве, јер она на овај начин није реметила национално обележје својих поданика када су у питању имена обичних људи.

У односу на најзначајније средњовековне ономастичке изворе XIV и XV века (Дечанске хрисовуље из XIV века, Турски дефтер области Бранковића из XV века) наш поменик показује знатно веће присуство имена хришћанског порекла. Познато је да је у средњем веку у Србији удео хришћанских имена био виши међу градским становништвом и властелом, него међу сеоским становништвом.³

Ако се систем имена у *Поменику манастира Крушедола* посматра као једна целина битна за даље уобличавање ономастичке слике српскога живља на једном подручју, онда се може рећи да су у њој заступљени сви слојеви који репрезентују одређену регију као стециште додира многобројних култура више народа. Сачувани су трагови балканског латинитета, а видљиво је и присуство Мађара, Немаца, Румуна, Турака; хришћанство је својим системом календарских имена већ дало овом подручју свој печат.

Примајући хришћанство, Срби су као и остали Словени дошли под утицај новог система календарских имена оформљеног од различитих слојева медитеранскога ономастикона. Новозаветна религија, поникла на Блиском истоку, усвојила је из старозаветне литературе, осим јеврејских, још и арамејска, египатска, сиријска, као и имена других народа везаних за то подручје. Касније су том ономастикону Грци и Римљани дали свој прилог. Систем словенских имена знатно се разликовао од календарских имена хришћанске цркве, па и поред те разлике већ у IX веку, под утицајем нове вере, у вишим друштвеним круговима почињу се јављати календарска имена.

У ономастичким речницима под овим појмом обично се подразумевају имена канонизованих светитеља што се у црквеном календару наводе по месецима и данима који се празнују.⁴

Култ светаца и лица које је црква канонизовала, а према њиховом култу и њихова имена, нарочито од 12. века па даље, улазе све више у употребу. Утицај цркве постао је искључив после црквеног сабора или концила у Триденту (1563), на којем је донета одлука да се при крштењу деци дају само светачка имена.⁵

Имена у *Поменику манастира Крушедола* која припадају календару хришћанске цркве претежно су везана за светитеље Истока, а мање Запада.⁶ Њихов међу-

² Имена из првога дела *Поменика*.

³ Истражујући фреквенцију хришћанских имена у околини Београда у XVI веку, Гордана Јовановић закључује: „Сеоско становништво очигледно има најконзервативнију антропонимију, нарочито у околини Космаја, односно даље од већих градских центара, али је и у близини Београда тај утицај веома умерен. С друге стране, хришћанска имена су најчешћа у самом Железнику, који је, као што је већ речено, значајан рударски центар. Поред Железника, висок је удео хришћанских имена и у вароши Београду а једва нешто мањи у Земуну“, в. Гордана Јовановић, *Хришћанска имена у околини Београда њочейком XVI века*, Зборник реферата и материјала V југословенске ономастичке конференције, Сарајево, 1985, 211.

⁴ Н. В. Подольская, *Словарь русской ономастической терминологии*. — Москва, 1978, 72.

⁵ Павле Рогоћ, *Лично или властито име у језику у свом развојном профилу*. — Лужнословенски филолог, књ. XXX, св. 1–2, Београд, 1973, 555.

⁶ За западно хришћанство могу се узети као типична следећа имена: *Мартиин* /Мартинус/, име рим-

собни однос је изузетно диспаратан. Несразмерно је већи број календарских имена у односу на народна имена словенскога порекла.

Осим поделе на имена Исток — Запад, календарска имена се могу разврстати на следеће категорије: а) имена небеских сила, б) старозаветна имена, в) имена Христових ученика и првих следбеника, г) имена мученика раног хришћанства, д) владарска имена.

Првој групи припадају имена архангела *Михаила* и *Гаврила*. *Арханђел Михаило* је први ступио у борбу са злим духом и од тога доба непрестано се бори за славу Божију и представљен је као борац — војвода.⁷ Овај архистратиг је патрон бројних српских породица и чест је као крсна слава. У *Поменику манастира Крушедола* забележено је низ варијанти овога имена: *Михаљ* 85, *Михал* 78, *Михаил* 77 итд. Други је архангел *Гаврило* 8', који се људима јављао као весник.⁸ По народним песмама, он је био крсно име владалаца српских из племена Немањића.

У источној Европи од 800. до 1200. године веома су се ширила имена из Старога завета. Наиме, старозаветну групу чине имена која су носили припадници јеврејског народа, касније уврштени у хришћанску цркву. То су: *Давид*, владар и псалмопевац. За популарност имена свакако треба тражити у честом помињању овога псалмопевца у многим рукописним књигама. На то указује и скраћен начин писања тога имена: *Двда* 13'. *Захарија* 14 је свештеник и пророк, отац св Јована Крститеља. *Мојсије*, је избавитељ и законодавац Израиља. То име се јавља забележено као *Моисеи* 13'. Такође је забележено име пророка и светитеља Илије и то као *Илија* 52. Овој групи би припадало и име *Иван* 25 које је истога порекла као и *Јован* 58. Носио га је Претеча и Крститељ *Јован*, јеврејски пророк кога хришћанска црква сматра последњим профетом Старога завета.⁹

Међу именима цркава па због тога и међу људима била су врло заступљена имена апостола. Од дванаесторице Христових апостола у *Поменику манастира Крушедола* су заступљена следећа: *Андреј* 76, *Лука* 85, *Марко* 4, *Мајшеј* 76, *Павле* 8, *Петар* 5, *Симон* 75, *Стефан* 16, *Тома* 95 и *Филиј* 52. Понека од ових имена јављају се у облицима: *Андреја* 15, *Андрија* 98, *Мајсеа* 8, *Симеон* 9.

Цркве посвећене светом Петру постојале су и код нас, а такође и у другим областима Балканскога полуострва. То се одразило на бројност имена *Петар* на целој територији Крушедола.

Имена која су носили писци јеванђеља такође су заступљена: *Јован*, *Марко*, *Мајшеј* и *Лука*.

скога папе из седмога века, *Марин* /Маринус/. Ова група имена је према речима Милице Грковић била „нарочито карактеристична у албанским насељима“, уп. Милица Грковић, *Имена у гечанским христовуљама*. — Нови Сад, 1983, 91.

⁷ Јеромонах Хризостом Столић, *Православни светишник. Месецослов светишних*. Том први. Септембар-јун. — Београд, 1988, 137; Владика Николај, *Охридски њролој*.- Београд (Глас цркве), 2001, 815–816.

⁸ Ј. Х. Столић, нав. дело, 368; В. Николај, нав. дело, 493

⁹ Ј. Х. Столић, нав. дело, 514; В. Николај, нав. дело, 16–17; *Светији Јован Милосииви* био је узор кроткости, милосрђа и човекољубља. Ако желиш благородство, говорио је он, не тражи га у крви него у добротетели, јер је то право благородство. Чувен због милосрђа и благочешћа Јован је био изабран за патријарха александријског у време цара Ираклија. Због оваквих особина име овога светитеља давано је православним хришћанима. Сами родитељи желели су да им деца буду кротка, милосрдна и благородна попут *Јована Милосиивој*; в. Ј. Х. Столић, нав. дело, 144; В. Николај, нав. дело, 826; *Светији Јован Златоустии*, прослављен због мудрости, подвига и силе речи, би изабран, по жељи цара Аркадија, за патријарха цариградског. Својим красноречивим беседама учио је хришћане богоугодног животу. Слушаоци су његове речи пажљиво слушали, а многи су их и дележили, и то не само хришћани, већ и многодошци. Због тих проповеди Јован је и добио надимак Златоусти. Оваква несравњива ревност и мудрост биле су вероватно главни повод за одабир овога имена, в. Ј. Х. Столић, нав. дело, 146–147; В. Николај, нав. дело, 829.

Забележено је име *Лазар* 49 које је ушло у хришћански календар, јер су га носила два човека из периода раног хришћанства: један је из Христове приче о убогом Лазару, а други је брат мироносица Марте и Марије.

Најбројнија група календарских имена у овоме *Поменику* је она коју сачињавају имена хришћанских мученика. Пре него што су канонизовани припадали су различитим друштвеним слојевима и били различитог националног порекла.

У календару хришћанске цркве налазе се два светитеља сличних имена којима је основа иста, а различити наставци. Прво се односи на Василија Великог, архијереја и писца литургије,¹⁰ а друго могуће на јереја Василија.¹¹ У нашем *Поменику* народна форма је била *Васил* 78 или *Васиљ* 114', а црквена *Василије* 11.

Свети *Георгије* је рођен у Кападокији у Малој Азији. Био је трибун у римској војсци, а посечен је за време Диоклецијановог гоњења 303. године. Име *св. Георгија* било је веома познато, те је велики број људи понело ово име. Оно се јавља у различитим формама од пуних до хипокористичних: *Ђура* 79, *Ђурко* 83', *Ђурак* 68, *Ђураш* 66, *Ђурашин* 58. Облик *Георгије* 91 се углавном јавља у црквеним круговима, а српски народ је изговор овога грчкога имена прилагодио законима народнога језика. Многи пагански обичаји су везани за његов празник, што указује да је заменио неко божанство паганскога пантеона које је вероватно слављено у пролеће. То је важан разлог што се име осећало као српско народно.

Византијскога порекла је култ св. *Козме* и *Дамјана*. Ове две личности су везане низом заједничких елемената. Били су браћа, потицали из угледне породице, рођени у Риму, по занимању лекари. Као мученици су заједно завршили живот за време владе цара Кирина 284. године, зато су истовремено унети у мартилогиј хришћанске цркве, а потом и у њен ономастикон. Познати под заједничким именом *Светији врач*.¹² У *Поменику манастира Крушедола* имена светих врачева *Козме* и *Дамјана* такође су забележена и то као: *Козма* 12, *Кузма* 72, *Кузман* 91, *Дамиан* 50, *Дамијан* 90', *Дамљал* 51, *Дамљан* 51, *Дамнан* 24, *Дамњан* 77.

Свети *Димитрије* је хришћански мученик, рођен у Солуну у трећем веку; био је син високог војног старешине римске војске. Мученички је завршио живот у свом родном граду за време Галерија Максимијана 305. године. Његов култ је био раширен у хришћанском свету.¹³ У *Поменику манастира Крушедола* ово име јавља се у формама: *Димитрије* 21, *Дмитијар* 81', *Дмитрије* 89'.

Календарско име *Никола* је из хришћанског календара по имену истакнутог архијереја из малоазијске покрајине Ликије. Умро је 343. године. Његов култ био је подстакнут преносом моштију у једанаестом веку у Бари.¹⁴ На целом Балкану њему је посвећено много храмова, а велики број породица славе овога светитеља као своју крсну славу, па ето и разлога за распрострањеност овога имена. У *Поменику манастира Крушедола* оно се бележи као *Никола* 64.

Никифор је хришћански мученик из Антиохије, посечен 260. године.¹⁵ У *Поменику манастира Крушедола* јавља се у форми *Никифор* 20'.

Прокојије је хришћански мученик, рођен у Јерусалиму, а погубљен у Кесарији Палестинској 303. године. Био је официр у Диоклецијановој гарди.¹⁶ На Балкану

¹⁰ Ј. Х. Столић, нав. дело, 239; В. Николај, нав. дело, 3.

¹¹ В. Николај, нав. дело, 257.

¹² Ј. Х. Столић, нав. дело, 125; В. Николај, нав. дело, 797–798.

¹³ Ј. Х. Столић, нав. дело, 111; В. Николај, нав. дело, 781–782.

¹⁴ Ј. Х. Столић, нав. дело, 188–189; В. Николај, нав. дело, 891–892.

¹⁵ Ј. Х. Столић, нав. дело, 298; В. Николај, нав. дело, 95–96.

¹⁶ В. Николај, нав. дело, 478–479.

су постојале цркве њему посвећене, а по његовом имену је настао топоним *Прокуље*.¹⁷ Његово име забележено је у *Поменику манастира Крушедола*, али не у тако великом броју (*Прокојије* 17).

Проход 16 је календарско име по светитељу чији је култ источног порекла.¹⁸ Међу људима *Поменика манастира Крушедола* забележене су три особе које су се тако звале.

Стефан је хришћански првомученик. Због подударности његовог имена са речју *круна* дуго је био заштитник хришћанског царства новог Рима.¹⁹ Њему су биле посвећене многе цркве на Балкану, а велики број српских владара почевши од деветог века носио је његово име. Међу именима у *Поменику манастира Крушедола* такође је било заступљено, али није примљено као владарско име, него непосредно под црквеним или неким другим утицајем. Настали су од њега: *Стејан* 4, *Стејко* 66. Глас *ф* није словенски (дошао је у словенске језике са позајмљеницама), па је честа његова супституција са *й*. Наиме, популарност српског средњовековног владарског имена *Стејан* (и *Стефан*), које у XVI и XVII веку носе и властела и обични људи, свакако је мотивисана жељом да се успостави веза можда са изгубљеном славом у прошлости.

Трифун је хришћански мученик, рођен у Фригији у Малој Азији. Посечен је 250. године за време Децијева гоњења. Био је заштитник града Котора и тамо су се чувале његове мошти.²⁰ „Као лично име давано је у приморским градовима, а нарочито у Котору и Дубровнику који су били везани честим женидбама и удадбама. Као и у приморју тако се и у Дечанском властелинству јавља доста често, и то са промењеним *ф* у *й*.²¹ С обзиром на његову учесталост у приморским градовима, с правом се може рећи да је у рашко наслеђе дошло одатле“.²² Име хришћанског мученика *Трифун* такође је било веома често. Наиме, оно је у *Поменику манастира Крушедола* записивано и као *Трифун* 75 и као *Трифон* 80'.

Постоје два светитеља са именом *Теодор*. Један је војсковођа, а други војник, оба из Евхантије на Понту.²³ Њихов култ је био проширен по целој Византији, па и на овим просторима. Забележене су варијанте *Теодор* 21 и *Тодор* 87.

Календарска имена из владарског ономастикона припадају последњој групи. У ту категорију улази име *Косијадин* и хипокористик настао од њега *Косија* 23'. То име је ушло у хришћански календар по цару Константину Великом,²⁴ који је проглашен за хришћанског светитеља због великог значаја у животу хришћанске цркве, јер је дозволио слободу хришћанској вероисповести.

Веома је тешко одговорити на питања везана за календарска имена и њихов улазак у народни ономастикон. Разлоге за одлуку избора ових имена, као и пут када и како су примана данас је немогуће досегнути. Може се одговорити само на нека питања, мада не у потпуности. На распрострањеност неких имена и њихову бројност су у великој мери утицали локални култови или патрони српских породица. По свему судећи изгледа да је најјачи талас християнизације ономастикона био у време примања хришћанства. Најсигурнији доказ за то је однос календарских имена према

¹⁷ М. Грковић, *Имена у дечанским хрисовуљама*, 93.

¹⁸ В. Николај, нав. дело, 763.

¹⁹ В. Николај, нав. дело, 947–575.

²⁰ Ј. Х. Столић, нав. дело, 286; В. Николај, нав. дело, 6–77.

²¹ М. Грковић, нав. дело, 93–94.

²² М. Грковић, нав. дело, 94.

²³ Ј. Х. Столић, нав. дело, 297, 312; В. Николај, нав. дело, 93, 115.

²⁴ Ј. Х. Столић, нав. дело, 456–457; В. Николај, нав. дело, 306–337.

именима светитеља патрона српских породица. Нема поузданих доказа, али се може претпоставити да су најчешће крсне славе биле: *Свети Јован, Св. Петар, Св. Никола, Св. Стефан, Арханђел Михаило*. Стога су најфреквентнија календарска имена у Поменику манастира Крушедола и била: *Јован, Петар, Никола, Стефан, Михаил*.

Тежња за кроткошћу, милосрдношћу, благородношћу, ревношћу, оданошћу и првенствено мудрошћу попут ових светитеља утицале су на фреквенцију ових имена.

Многи испитивачи народнога живота и обичаја наглашавају да се у неким крајевима дају хришћанска имена, ако се неко роди на дан када пада дотични светитељ. Татомир Вукановић каже: „Ми смо на Косову код Срба наишли на исти обичај, само се никада не даје име свеца који је прошао да не би ‘детету ишао назад’”.²⁵

Од интереса је, међутим, посматрати не само поједина имена, него антропониме узете заједно са варијантама и изведеницама и упоредити резултате са другим зонама.

Књига Милице Ђрковић о именима у средњовековном дечанском властелинству²⁶ омогућава поређење са стањем на дечанским метосима отприлике три века раније, а монографија Митра Пешикана²⁷ омогућава поређење са стањем у другој половини XIV и почетком XV века на простору од црногорског приморја па до слива Белог Дрима. Стање на даљем простору, у области Бранковића (Вучитрнски санџак) из половине XV века такође је обрађено од стране Гордана Јовановић. Наиме, Гордана Јовановић, је на основу катастарскога пописа у области Бранковића из 1455. године утврдила да су у петнаестом веку у поменутој области била најчешћа календарска имена: *Стејан, Никола, Ђурађ, Јован, Димитрије, Тодор, Иван, Михаило*. Поређење резултата ових истраживања са закључцима о календарским именима у Дечанском властелинству показало је да се за дуже од једног века у српском средњовековном ономастикону у области календарских имена нису догодиле никакве значајне промене.²⁸ А у београдској области почетком XVI века најчешћа имена јесу: *Јован, Петар, Никола, Ђура, Стејан и Димитрије*.²⁹ Г. Јовановић каже да је „занимљив однос имена *Иван* и *Јован*“.³⁰ У Дечанској хрисовуљи, налази се само име *Иван*, што значи да однос ова два имена треба посматрати хронолошки, одн. да је *Иван* старија варијанта. У споменицима XV–XVI века долази, међутим, до наглог ширења варијанте *Јован*. Њено најизразитије ширење испољава се у београдској области, као што је случај и у нашем Поменику.

Најфреквентнија хришћанска имена у Поменику манастира Крушедола јесу: *Јован, Петар, Никола, Стејан, Михаил, Павле; Ана, Јована, Марина, Марџа*, што се углавном поклапа са подацима поменутих ономастичких извора XV и XVI века.

Посматрано у односу на суфиксе, најактивнији, рецимо, суфикси код календарских имена, према истраживањима Г. Јовановић³¹ јесу: *-иц, -оје* и *-ко*, а *-ан* би се могло само условно прибројати јер није сигурно да су изведенице заиста од хришћанских имена.

У Поменику манастира Крушедола, као и у осталим средњовековним ономастичким изворима забележен је велики број хибридних форми: изведеница од

²⁵ Г. Вукановић, *Лична имена код Срба*. — Гласник Етнографског музеја, Београд, XV, 1940, 57.

²⁶ М. Ђрковић, нав. дело.

²⁷ Митар Пешикан, *Зейско-хумска рашка имена на њочейку шурској доба*. — Ономатолошки прилози, III и IV, САНУ, Одељење језика и књижевности, Београд, 1982, 1–135.

²⁸ Гордана Јовановић, *О релативној фреквенцији хришћанских имена у области Бранковића (Вучитрнском санџаку)*. — Четврта југословенска ономастичка конференција, Љубљана, 1981, 295–308.

²⁹ Г. Јовановић, *Хришћанска имена...*, 212.

³⁰ Г. Јовановић, нав. дело, 212.

³¹ Г. Јовановић, *Дистрибуција хришћанских имена на њоседима дечанској властелини*. Посебан отисак из *Ономастичких прилога* XII. — Београд, 1996, 12.

основа хришћанских имена и словенских суфикса. Најфреквентнији је суфикс *-a* (и за мушка и за женска): *Јова* 12, *Ђура* 27, *Лека* 82', *Пеја* 18, *Тома* 95, *Тоша* 113; *Јела* 57, *Мара* 103, *Катја* 104, *Канда* 113, *Пава* 108, *Пола* 93, *Тода* 110', а нешто више фреквенције су и суфикси *-ко*: *Ђурко* 83', *Јоцко* 97'; и за женска имена суфикс *-ка*: *Јовка* 114; *-чин*: *Пејчин* 20'; *-ач*: *Лукач* 55; *-аш*: *Ђураш* 66. Остали суфикси потврђени су појединачним примерима: *-ица*: *Ђурица* 115, *Јелица* 110, *Марица* 105; *Иваниш* 4; *-ша*: *Никша* 89, а за женска *-уша*: *Петруша* 59.

Забележен је само један хипокористик на *-о Анџо* 141, и то од имена латинског порекла *Анџон*, *Анџоније*.

Читавим помеником иде „жива ознака“ (подјени Господи доуше рабъ свонхъ, раба својоу или рабоу своју) која захтева увек име у акузативу једине. Стога у одређеном броју случајева одређивање номинатива имена може представљати проблем. Тако облик акузатива *Јова* 13 може бити и библијско име *Јов*, али и хипокористик *Јово/Јова* (од библијског *Јован*).

У овим примерима проблем представља и могућност интерпретирања облика *Јова* 13 као номинатива, а не акузатива. Познато је да поменик настаје тако што писар најпре испуњава више листова стереотипним формулама, а тек онда уноси имена. Приликом уношења имена монах начелно поштује реакцију формуле те антропониме уноси у облику акузатива, али, дешавају се и огрешења о реакцију када писар механички уноси име у номинативу, а понекад и у неком другом падежу (генитиву или дативу). Оваквих огрешења налазимо на неколико места и у *Поменику манастира Крушедола*, нарочито код хипокористика, тако да често не можемо бити сасвим сигурни како гласи номинатив имена *Ђура*, ако је, на пример, његов акузатив забележен као *Ђура* 79 или *Ђурб* 67'.

За неко пак име не можемо бити сигурни којој категорији припада, као што је то случај са антропонимом *Дука* 97' које потиче од „бизантијског латинизма доџкаџ“;³² што потврђује и Рјечник ЈАЗУ („тал. господар и владалац, мање него краљ, а може бити и краљу подложен“),³³ а према речима Милице Грковић ово име могло је бити и хришћанског порекла (грч. Доџкаџ — вођа, име хришћанског светитеља)³⁴, али и словенски хипокористик од *Дубравко*, *Душан* и сл.

На крају, још једном истичемо да су у рукописној књизи *Поменик манастира Крушедола* несловенска имена у доминацији. А као што се могло очекивати међу страним именима доминирају календарска, примљена преко хришћанства. Имена људи показују чување традиције хришћанског наслеђа и утицаја средњовековног истока, што није нимало чудно када се зна да је Војводина много пре писања овога документа била у сфери источне цивилизације и православља грчкога типа.

Најфреквентнија хришћанска имена *Поменика манастира Крушедола*

а) Мушка имена

Ред. бр.	Име	Број	Процент
1.	Јован	193	4, 72%
2.	Петар	109	2, 67%
3.	Никола	93	2, 27%
4.	Степан	72	1, 76%
5.	Михаил	67	1, 64%
6.	Павле	53	1, 29%

б) Женска имена

Ред. бр.	Име	Број	Процент
1.	Ана	42	1, 02%
2.	Јована	42	1, 02%
3.	Марина	38	0, 93%
4.	Марта	33	0, 80%

³² Петар Скок, *Етимолоијски рјечник хрватској или српској језика*. — Загреб, I–IV, 1971–1974, 463.

³³ *Рјечник хрватској или српској језика на свијетј издаје Југославенска академија знаносији и умјетносији*, Дио II, У Загребу, 1884–1886, 881.

³⁴ М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*. — Београд, 1977, 85.

Списак коришћене литературе

- Димитрије Богдановић, *Инвенџар ћирилских рукописа у Југославији XI–XVII века*. — Београд, 1982, 82.
- Радосав Бошковић, *Развиџак суфикса у јужнословенској језичкој заједници*. — Јужнословенски филолог, XV, Београд, 1936, 1–154.
- Татомир Вукановић, *Лична имена код Срба*. — Гласник Етнографског музеја, Београд, XV, 1940, 57.
- Милица Грковић, *Речник личних имена код Срба*. — Београд, 1977.
- Милица Грковић, *Имена у дечанским хрисовуљама*. — Нови Сад, 1983.
- Милица Грковић, *Значај Поменика манастира Раче за историју језика и ономастику*. — Рачански зборник 7, Бајина Башта, 2002, 37–48.
- Гордана Јовановић, *О релативној фреквенцији хришћанских имена у области Бранковића (Вучијирском санхаку)*. — Четврта југословенска ономастичка конференција, Љубљана, 1981, 295–308.
- Гордана Јовановић, *Хришћанска имена у околини Београда почешком XVI века*, Зборник реферата и материјала V југословенске ономастичке конференције, Сарајево, 1985, 212.
- Гордана Јовановић, *Дистрибуција хришћанских имена на њоседима дечанској властелиниста*. Посебан отисак из Ономастолошких њрилоја XII. — Београд, 1996, 12.
- Александар Младеновић, *Најомене о њранскрипцији и крипичком издавању старих српских њекстова из XVIII и XIX века*. — Зборник за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1979, књ. XXII-2, 95–129.
- Владика Николај, *Охридски њролој*. — Београд (Глас цркве), 2001.
- Митар Пешикан, *Зейско-хумска рашка имена на њочешку њурској годѡ*. — Ономатолошки прилози, III и IV САНУ, Одељење језика и књижевности, Београд, 1982, 1–135.
- Н. В. Подолская, *Словарь русской ономастической терминологии*. — Академия наук СССР, Институт языкознания, Москва, 1978, 72.
- Рјечник хрвајскоја или српскоја језика*. — Загреб (Југославенска академија знаности и умјетности), 1880–1882–1976, I–XXIII.
- Павле Рогић, *Лично или власнићко име у језику у свом развојном њрофилу*. — Јужнословенски филолог, књ. XXX, св. 1–2, Београд, 1973, 555.
- Петар Скок, *Еџимологијски рјечник хрвајскоја или српскоја језика*. — Загреб, I–IV, 1971–1974.
- Јеромонах Хризостом Столић, *Православни свейачник. Месеџослов свейих*. Том први. Септембар–јун. — Београд, 1988.

Summary: The author intends to determine the degree of presence of calendrical names in the Manuscript book *Pomenik of Krusedol Monastery (XVI–XVII century)*.

Key words: calendrical names, anthroponym, commemoration book, Monastery Krusedol, XVI, XVII century.